

RAZGOVOR S PROF. DR. SC. BOŽOM LUJIĆEM

Razgovarala: Marijana Mioč

Prof.dr.sc.Božo Lujčić, pročelnik katedre Sv.pisma Starog zavjeta, u svibnju je u rodnom kraju imao svečano predstavljanje svojih djela, s osobitim naglaskom na najnoviju knjigu Božja vladavina kao svijet novoga čovjeka. Biblijska teologija Novog zavjeta, koja je uvrštena u Udžbenike Sveučilišta u Zagrebu. Posjećenost je bila vrlo velika, a profesor Lujčić je odvojio vrijeme za naš časopis te u razgovoru s nama podijelio svoja razmišljanja o svome stvaralaštvu, načinu pisanja, radu, životu suvremenog čovjeka te rodnom kraju.

Obzirom na činjenicu da je Vaša novoizišla knjiga uvrštena u niz Udžbenici Sveučilišta u Zagrebu, kakav je Vaš osoban stav prema tome?

Božja vladavina kao svijet novoga čovjeka. Biblijska teologija Novoga zavjeta, zajedno s drugom mojom knjigom Starozavjetni proroci, uvrštena je u Manualia Universitatis Studiorum Zagrabiensis (Udžbenike Sveučilišta u Zagrebu), što predstavlja zacijelo značajnu činjenicu, i to iz nekoliko razloga. Prvo, knjigu je kao takvu prihvatilo Fakultetsko vijeće Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i predložilo za daljnju proceduru. Drugo, samo Sveučilište u Zagrebu preko svojih struktura uključeno je u sam proces prihvaćanja knjige kao sveučilišnog udžbenika, a sama odluka Senata pokazuje u kojoj je mjeri angažirano Sveučilište. Konačno, knjigu su recenzirala trojica renomiranih bibličara koje je odredilo Sveučilište.

To je vanjski tijek procedure priznavanja knjige sveučilišnim udžbenikom. Međutim, još je puno važnije o kakvoj je knjizi riječ: je li ona nastala na temelju već postojećih udžbenika drugdje ili na temelju istraživanja tog područja samoga autora. Je li ona jezično i konceptualno originalna ili predstavlja puko prenošenje iz

stranih jezika u hrvatsko teološko područje?

Obje moje spomenute knjige nastale su na temelju brojnih studija s tog područja objavljenih u raznim znanstvenim časopisima. One predstavljaju istodobno i sažetak moga biblijsko-znanstvenoga bavljenja tom tematikom. No, one imaju također svoj "sitz im Leben" i u mojim mnogim i dugogodišnjim predavanjima tog biblijskoga područja u Zagrebu i Sarajevu.

Kakve su povratne informacije o Vašim knjigama, tko je zapravo Vaša čitalačka publika?

Što se tiče povratnih informacija o mojim knjigama, one se mogu gledati s motrišta struke koja izriče svoje mišljenje o njima te običnih čitatelja koji jednako tako predstavljaju značajan čimbenik u recepciji jedne knjige. Obzirom na ovo prvo, moram sa zadovoljstvom ustvrditi da su o mojim knjigama napisali doista dobre i utemeljene recenzije kolege bibličari s različitih teoloških učilišta: KBF-a Sveučilišta u Zagrebu, zatim iz Đakova, Rijeke i Sarajeva. Te su recenzije objavljene u našim renomiranim znanstvenim i stručnim časopisima. S te strane mogu biti u potpunosti zadovoljan. Na takav zaključak navodi i predstavljanje mojih knjiga u mom rodnom kraju, u Odžaku, u povodu "Dana sjećanja" na žrtve Drugoga svjetskoga rata i Domovinskoga rata.

Recepcija čitalačke publike provjerljiva je i samom prodajom knjiga. I na tom području mogu biti zadovoljan. Moja knjiga Starozavjetni proroci već je godinu dana rasprodana i sad je u tijeku objavljivanje novoga, proširenoga i doradenoga izdanja. Knjiga bi se trebala pojaviti na jesen. Moja doktorska disertacija Iskustvo Boga i čovjeka u Jeremijinoj knjizi je također već duži niz godina rasprodana, a isto tako i knjiga o Sv. zemlji Božji tragovi. Biblijska mjesta i događaji.

Ali i druge moje knjige ne stoje u tom smislu loše.

Teško je reći tko je moja čitalačka publika. Iz navedenoga moglo bi se zaključiti da je čitalačka publika dosta raznovrsna: od studentica i studenata na teološkim učilištima, svećenika i časnih sestara do ostalih ljudi koji se žele teološki obrazovati. Zanimljivo je da su neke moje knjige veoma dobro primljene i u Beogradu i u Sarajevu, što je moguće vidjeti iz različitog referiranja na internetskim stranicama. Nije u tom smislu nevažno napomenuti da je knjiga Drugi – mogućnost ljubavi. Biblijsko poimanje odnosa prema drugome preporučena kao dodatna literatura za škole od strane jednog katoličkog i jednog muslimanskog autora u Sarajevu, a jedno cijelo poglavlje stavljeno je u tu svrhu na Internet. Očito je da su predlagači u Forumu Bosna prepoznali u njoj dijaloška obilježja, vjersku i ljudsku širinu i otvorenost.

Koliko Vam je bilo potrebno vremena da napišete ovu najnoviju knjigu, obzirom na sve obveze koje imate kao svećenik i sveučilišni profesor?

Knjige se ne pišu, osobito ne one opsežnije, kao školska zadaća ili kao zadatak koji je netko dobio kako bi ga u određenom vremenskom roku izvršio. Rekao bih da se knjige postupno rađaju i da su one zapravo rezultat dužeg bavljenja jednim područjem, čitanja različite literature s tog područja, analize biblijskih tekstova, pisanja znanstvenih i stručnih članaka i iskustvenim sazrijevanjem samoga autora. U tom smislu mi je veoma teško precizno odgovoriti na postavljeno pitanje, jer su sve moje knjige nastale u dužem procesu rađanja. Primjerice, knjiga Božja vladavina kao svijet novoga čovjeka. Biblijska teologija Novoga zavjeta nastajala je zacijelo kroz tridesetak godina bavljenja tom temom i predavanjima koja su bila vezana uz tu tematiku. Ova knjiga je nastala na temelju već spremljene knjige o Božjem kraljevstvu i Isusu koju sam radio kroz duži niz godina, kao i na temelju skripta koje sam priredio 1996. godine.

Ali u izvjesnom smislu Vi imate pravo: za dobru knjigu, originalnu, svježju, i sadržajno i

konceptualno, traži se puno rada, puno volje i oduševljenja, puno provedenih dana i noći u radnoj sobi i za stolom, traži se dobro zdravlje i golema psihička snaga i koncentracija. Naravno, to sve očekivalo i od mene za nastanak ove zadnje knjige.

Moje obveze sveučilišnog profesora povezane su s mojim radom na znanstvenom i nastavnom području i ne bih ih razdvajao od moje spisateljske djelatnosti. To je neophodna interakcija čitanja, znanstvenoga rada i predavanja, jer se ne može biti dobar profesor ako se ne radi na svome području, ako se ne istražuje, ako tematika ne postane i sastavnim dijelom osobe samoga profesora i ako sam profesor ne bude sam stajao iza svojih riječi.

Ako ovu knjigu shvatimo kao izvorni udžbenik biblijske teologije, može li se obični čitatelj u ovoj tematici snaći? Konkretno, može li za sebe pronaći odgovore koje nije dobio čitajući Bibliju?

Na ovo sam pitanje dijelom već odgovorio, kad ste me pitali o čitalačkoj publici. Ipak trebalo bi ponešto iz Vašega pitanja pobliže pojašniti. Naime, proizlazi da bi izvorni udžbenik stajao u nekoj napetosti prema "običnom čitatelju". Izvornost jednoga rada, pa u tom smislu i jednoga udžbenika, ogleda se ponajprije u samoj zamišljenoj koncepciji rada kako u strukturalnom tako i u sadržajnom pogledu. Rad treba odavati vlastiti put, ostvarenje i postizanje određenih dubljih, drukčijih i kvalitetnijih spoznaja o nekom području vezanom uz Novi ili Stari zavjet.

Prema tomu, shvaćanje ovoga rada ne ovisi o njegovoj izvornosti nego o čitljivosti, jasnoći misli, aktualnosti, načinu i metodi izlaganja. U ovoj knjizi stoji da je napisana egzistencijalno i aktualno da u njoj mnogi mogu pronaći poticaj ne samo za čitanje nego i za nove iskorake u život i otvaranje alternativa i sebi i drugima u ovome rascjepkanom i zatvorenom postmoder- nom svijetu, na putu prema ostvarivanju Božje vladavine i rađanja novoga čovjeka i novoga svijeta u današnjem vremenu.

Stasao je novi naraštaj studenata, rođenih u vrijeme i za vrijeme Domovinskoga rata. Primjećujete li razliku između našega današnjega i naraštaja prije nas? Čini li Vam se da smo drukčiji? Objasnite nam, molimo Vas, svoje viđenje.

Odgovor na ovo pitanje tražio bi posebno istraživanje koje bi nam na temelju zadanih uzoraka moglo podastrijeti neke zanimljive rezultate. To nije, naravno, predmet mog zanimanja. No, ako bih i iznio neko svoje mišljenje o tomu, mogao bih načelno reći da je svaki naraštaj drukčiji bez obzira kad je rođen. Promjene koje se događaju u svijetu toliko su dinamične i brze da je teško pratiti sve što se u svijetu događa, a što ima nemaloga utjecaja i na današnje mlade. Stvaraju se novi vrijednosni sustavi koji mnogo utječu na ponašanje današnjih mladih. Čini se da raste agresivnost među njima, izvjesna nesnošljivost s obzirom na ono što je drukčije, osjetljivost na svoju vlastitu slobodu dok ih tuđa ili ne zanima ili je gaze, zatvorenost u svoj uski svijet, nezainteresiranost za druge, prije svega stare i napuštene osobe. S druge strane, ovi sadašnji naraštaji ne znaju kako se živjelo ranije i što su značile ideologije koje su određivale ovaj svijet i osobno život svakoga pojedinca.

Predstavljanje knjige i Vašeg sjelokupnog rada bilo je u Vašem rodnom kraju i, kako se može pročitati u medijima, bilo je jako posjećeno. Što Vam osobno znači boravak u rodnome kraju i susret s ljudima s kojima ste proveli dio svoga života? Što Vas najviše veže za rodni kraj?

U Vašem pitanju je sadržan zapravo cijeli grozd pitanja na koja ću ukratko pokušati dati odgovor. Predstavljanje mojih knjiga u mom rodnome kraju vezano je uz ime odžačkoga župnika i doborskoga dekana dr. Ivu Balukčića, koji i inače u mnogim svojim pothvatima nastoji od male varošice napraviti gradić s duhovnom, kulturnom i nacionalnom dušom. On je predložio da bi predstavljanje mojih knjiga bilo u okviru Dana sjećanja koji se organiziraju svake godine u svibnju kao konkretni čin buđenja memorije, u molitvi i u raznim kulturnim događanjima i sportskim natjecanjima, na ono što se u tom kra-

ju zbilo u svibnju 1945. godine kad su partizanske komunističke postrojbe pobile trećinu cjelokupnoga pučanstva. Kako se u ovo vrijeme očekivao izlazak iz tiska i najnovije moje knjige predložio sam da se i ona uključi ili čak bude neki povod. Kolege iz Zagreba i Sarajeva su se rado odazvali da budu predstavljači mojih knjiga, kao i ravnatelj izdavačke kuće Kršćanska sadašnjost prof. dr. sc. Željko Tanjić. Okupilo se oko 250 ljudi što je broj koji je nadmašio sva očekivanja. Naravno, bilo mi je drago da se u tom malom gradiću u blizini Save moglo sve ovo održati ne samo kao hommage meni nego i kao buđenje potisnutoga ponosa ljudi tog kraja. Župnik, dr. Balukčić, koji ima osjećaj za sredstva priopćavanja, napravio je od toga lijep događaj i doživljaj.

Sutradan sam sa svećenicima toga kraja održao zajedničku sv. misu na Nuića groblju gdje su se vodile zadnje borbe 1945. ne samo na tom prostoru nego i u Europi i gdje su pobijeni muškarci, žene i djeca samo zato što su ostali braniti svoj kraj. Taj su kraj iznijele u poslijeratnom vremenu mlade udovice koje su ostale s malom djecom i u suzama, vjeri i nadi izgrađivale kroz vlastitu djecu novu budućnost. U tom smislu i moj boravak u tom kraju, iz kojega sam otišao u svijet kao dječak, znači mi puno, jer sam konačno mogao dati nešto i tim ispaćenim i često varanim, ali vrijednim i poštenim ljudima. Uostalom, Biblija nas uči da nas je Bog stvorio od zemlje. Profesor s našega fakulteta dr. sc. Ivan Golub je češće naglašavao da je Bog stvorio zapravo čovjeka od zemlje tu gdje je rođen. Čini mi se ispravnim ovakvo mišljenje. Čovjek se što je stariji sve radije vraća u svoj rodni kraj, vraća se zemlji iz koje je stvoren.

Neizostavno je pitanje, nalazi li se u pripremi možda i 13. knjiga? Obzirom na Vaš opus i tempo, to ne može iznenaditi!

Što se tiče sljedeće knjige koja će se pojaviti, mogu reći da je ona već u tisku. To je novo, prošireno, doručeno i produbljeno izdanje također sveučilišnog udžbenika Starozavjetni proroci. Nadam se da će ovo novo izdanje biti jednako dobro prihvaćeno kao i prethodno.

Što se tiče tempa, on je određen mojim cijeloživotnim radom. Došlo je vrijeme da se požanje ono što je godinama sijano. Tako je to u životu. Daljnji moj rad ovisi o zdravlju i o psihičkoj energiji koju svatko od nas ima. Ako mi Bog podari još malo života, nastavit ću dalje i dovršiti još neka djela, ako to ne bude tako – da parafraziram velikoga A. Solženjicina – znači da je to ostavio za nekoga drugoga.

Smatrate li i Vi, kao i mnogi drugi, da je obitelj ishodište svega za čovjeka koji kreće u život?

Ako odgovorim potvrdno, neću izmisliti ništa nova. O tome je davno pisano i govoreno i u Crkvi i u društvu. Problem nije u utvrđivanju te činjenice, nego u tomu da obitelj opet postane ne samo biološko rasadište ljudi nego i ono duhovno, intelektualno i osobito vrijednosno. Ritam života doveo je često do rastakanja obitelji u neke interesne sfere, a to je onda samo korak do raspada. Ako i ostanu skupa, takve obitelji su nezadovoljne i ne mogu biti dobro ozračje za odgoj zdrave djece u svekolikom pogledu.

Po mom mišljenju trebalo bi se vratiti pastoralu obitelji. To se, istina, često naglašava, ali je izvedba puno teža. Ipak treba biti svjestan da obitelj ne može nitko zamijeniti ni nadomjestiti: niti društvo sa svojim institutima, niti Crkva sa svojim sadržajima, niti škola... Obitelj je mjesto gdje se rađa čovjek u svakom pogledu. Uostalom i Bog je ušao u ovaj svijet na taj način, što nam najbolje pokazuje vrijednost obitelji. Nadam se da će ponovno doći do prevrednovanja

vrijednosti obitelji i njezine uloge u društvu, narodu i u Crkvi.

Poštovani prof. Lujicu, što Vam se čini što je presudno za život današnjeg suvremenog čovjeka, kako se ne bi izgubio u tempu današnjeg života te u brojnim kušnjama s kojima se susreće. Kako se svemu othrvati, biti snažan, jak i postojan, kad nas vjetrovi lome sa svih strana?

To je veliko i teško pitanje – pitanje za jednu knjigu. Mislim da današnjem čovjeku treba upravo ono što sam često naglašavao u svojim knjigama: životna otvorenost i u vertikalni i u horizontalni, poštivanje drugoga i drukčijega i shvaćanje da se vlastiti identitet izgrađuje preko drugoga i drukčijega. Nije uzaludan naslov jedne od mojih knjiga: Drugi – mogućnost ljubavi. Drugi i drukčiji nije za mene nesreća, zlo, grijeh, vuk koji me hoće proždrijeti, nego drugi – iz biblijske perspektive – predstavlja za mene mogućnost ljubavi, odnosno mogućnost očovječenja. Na taj način bi prestala potreba za agresivnošću kad se susretne netko tko misli drukčije, tko se oblači na drugi način, koji ima drugu boju kože i koji govori drugim jezikom. Kršćanstvo bi trebalo danas pridonijeti rađanju tog novoga čovjeka otvorena i prema Bogu i prema drugome čovjeku. U tom vidim veliku zadaću, osobito u ovome postmodernom vremenu, kad je svijet izgubio pomalo osjećaj za ono zajedničko i za jedinstvo koje treba postojati unatoč raznovrsnosti života.